

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.03.2004, sp. zn. 8 Tdo 242/2004, ECLI:CZ:NS:2004:8.TDO.242.2004.1

Číslo: 6/2005

Právní věta: I. Zvýhodnění věřitele ve smyslu § 256a tr. zák. spočívá v tom, že se mu od dlužníka, který není schopen plnit své splatné závazky, dostalo plnění neodpovídajícího zásadě poměrného uspokojení (§ 32 zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů), a to na úkor ostatních věřitelů téhož dlužníka. Plnění, jež neodpovídá zásadě poměrného uspokojení, může být za takových okolností věřiteli poskytnuto i vzájemným započtením objektivně existujících pohledávek. II. Zmaření uspokojení věřitele jednáním uvedeným v § 256a tr. zák. je ve vztahu speciality k poškozování věřitele podle § 256 tr. zák., a proto je jednočinný souběh trestných činů podle těchto ustanovení vyloučen a skutek je třeba posoudit jen jako trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák. III. Škoda jako zákonný znak zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 2, resp. 3 tr. zák. představuje rozdíl mezi částkou, kterou byla uspokojena pohledávka zvýhodněného věřitele, a částkou, která by tomuto věřiteli náležela při poměrném a rovnoměrném vypořádání v konkursu, protože právě tento rozdíl představuje částku, o niž byli ostatní věřitelé poškozeni.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.03.2004

Spisová značka: 8 Tdo 242/2004

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Poškozování věřitele, Škoda, Zvýhodňování věřitele

Předpisy: § 256 odst. 1 tr. zák.

§ 256a odst. 2 tr. zák.

§ 256a odst. 3 tr. zák.

§ 256a tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněných J. Š., M. B a J. D. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2003, sp. zn. 9 To 382/2003, a rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 18. 8. 2003, sp. zn. 1 T 6/2003, a Okresnímu soudu v Příbrami přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obvinění J. Š., M. B. a J. D. podali prostřednictvím obhájců v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení

Krajského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2003, sp. zn. 9 To 382/2003, jímž byla podle § 256 tr. ř. zamítnuta jejich odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Příbrami ze dne 18. 8. 2003, sp. zn. 1 T 6/2003. Tímto rozsudkem byli uznáni vinnými obviněný J. Š. trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák., obvinění M. B. a J. D. trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. Obviněný J. S. byl odsouzen podle § 256 odst. 3 tr. zák., § 53 odst. 1 tr. zák. k peněžitému trestu ve výměře 150 000 Kč, podle § 53 odst. 4 tr. zák. bylo stanoveno, že peněžitý trest bude zaplacen v měsíčních splátkách po 25 000 Kč, a podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody najeden rok, a podle § 49 odst. 1 tr. zák. (nesprávně uvedeno § 59 odst. 1 tr. zák.) mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a člena kolektivního statutárního orgánu obchodní společnosti natři léta; obvinění M. B. a J. D. byli shodně odsouzeni podle § 256 odst. 3 tr. zák., § 53 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. k peněžitému trestu ve výměře 75 000 Kč, podle § 53 odst. 4 tr. zák. bylo stanoveno, že peněžitý trest bude zaplacen v měsíčních splátkách po 25 000 Kč, a podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody na šest měsíců. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byli poškození s nároky na náhradu škody odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obvinění trestných činů dopustili tím, že „obviněný J. S. jako jednatel společnosti J. P., s. r. o., dne 7. 9. 1998 v P., v době, kdy společnost splňovala podmínky pro vyhlášení konkursu, prodal obviněnému J. D., C. movité věci v celkové hodnotě 1 627 480 Kč, které obviněný J. D. následně dne 9. 9. 1998 prodal společnosti K. P., s. r. o., zastoupené obviněným M. B. jako jednatelem, zároveň došlo dne 3. 9. 1998 k postoupení dluhu ve výši 1 557 958 Kč na základě smlouvy o postoupení pohledávky za společností J. P., s. r. o., z VDI O. na společnost K. P., s. r. o., zastoupenou obviněným M. B. za částku 20 000 Kč a dne 5. 9. 1998 k postoupení téže pohledávky na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze společnosti K. P., s. r. o., zastoupené obviněným M. B. na obviněného J. D., C. za částku 1 500 000 Kč, tímto jednáním se společnost J. P., s. r. o., stala dlužníkem obviněného J. D. k částce ve výši 1 557 958 Kč a věřitelem obviněného J. D. k částce ve výši 1 627 480 Kč, společnost K. P., s. r. o., se stala věřitelem obviněného J. D. k částce 1 500 000 Kč a dlužníkem obviněného J. D. k částce 1 627 480 Kč, přičemž ve dnech 14. 9. 1998 a 16. 9. 1998 došlo mezi obviněnými k vzájemnému započtení pohledávek, čímž bylo dosaženo zmenšení majetku společnosti J. P., s. r. o., o movité věci v celkové hodnotě 1 627 480 Kč, které tak byly ze společnosti vyvedeny a jež získala společnost K. P., jejímž statutárním orgánem a většinovým vlastníkem je i obviněný J. S., aniž by došlo k odpovídajícímu protiplnění, čehož se obvinění dopustili v úmyslu získat majetek společnosti J. P., s. r. o., na úkor rovnoměrného splácení všech závazků společnosti, tímto jednáním došlo ke zmaření uspokojení vyjmenovaných věřitelů společnosti J. P., s. r. o., o částku 1 627 480 Kč.“

Obvinění podali dovolání v rozsahu odpovídajícím výroku o vině, výroku o trestu i výroku o náhradě škody a shodně v něm odkázali na důvod dovolání uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Shodně též namítli, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, poněvadž ten nevykazuje znaky žádného trestného činu.

Obvinění J. Š. a M. B. v obsahově identickém dovolání vytkli, že soudy nesprávně vyvodily, že zcizili majetek ve smyslu zákonných znaků trestného činu poškozování věřitele tím, že za zcizený majetek obchodní společnost J. P., s. r. o., neobdržela odpovídající protihodnotu. Upozornili, že jejich jednáním nedošlo ke zmenšení majetku této obchodní společnosti, neboť snížil-li se majetek, který je podle nich představován souhrnem aktiv a pasiv, o hodnotu movitých věcí v částce 1 627 480 Kč včetně daně z přidané hodnoty, současně získala obchodní společnost jako protihodnotu snížení závazků o částku 1 557 958 Kč bez daně z přidané hodnoty. Podle jejich názoru tedy ke zmenšení majetku obchodní společnosti J. P., s. r. o., nedošlo, ten byl podle nich naopak navýšen o částku 223

958 Kč. Brojili též proti naplnění subjektivní stránky trestného činu a odkázali v této souvislosti na motivaci činu, jíž byla zamýšlená spolupráce obviněných J. S. a J. D., a po odstoupení obviněného J. D. od tohoto záměru šlo jen o urovnání vztahů obvyklými obchodními a finančními institutů. Obvinění J. S. a M. B. navrhli, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí v celém rozsahu zrušil.

Obviněný J. D. namítl, že soudy nijak nezdůvodnily, jakým způsobem mělo dojít k poškození věřitelů obchodní společnosti J. P., s. r. o., poněvadž nebylo prokázáno, že by pohledávka VDI O. za společností J. P., s. r. o., neexistovala, a postavení obviněného jako věřitele nebylo nijak zpochybněno. Upozornil, že i když nedošlo k faktickému převodu finančních prostředků za odkoupené movité věci, došlo k řádnému započtení pohledávek, v důsledku čehož se majetek obchodní společnosti J. P., s. r. o., nezmenšil, nezničil, nepoškodil, neodstranil ani nezatajil, a proto nemohlo dojít ani k částečnému zmaření uspokojení věřitelů obchodní společnosti J. P., s. r. o. Obviněný současně zdůraznil, že soud pochybil i při stanovení výše škody, vycházel-li pouze z účetních hodnot převáděných movitých věcí, neboť ty neodpovídají jejich skutečné hodnotě. Spolehlivě proto nemohla být podle něj prokázána okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedená v § 256 odst. 3 tr. zák. Uvedl, že mu nebyla prokázána ani subjektivní stránka trestného činu, neboť s obchodní společností J. P., s. r. o., nebyl v žádném spojení a o jejích finančních problémech neměl žádné vědomosti. Dodal, že v důsledku toho nelze dovodit, že by se jednání dopustil v úmyslu poškodit věřitele společnosti J. P., s. r. o., protože nevěděl o dalších věřitelích společnosti kromě něho; opak nelze podle jeho přesvědčení dovodit jen z toho, že jednotlivá jednání následovala v blízké časové souvislosti. Obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Krajského soudu v Praze i rozsudek Okresního soudu v Příbrami zrušil a aby Okresnímu soudu v Příbrami přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství se ke dni konání neveřejného zasedání k dovoláním obviněných nevyjádřil.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání jsou podle § 265a tr. ř. přípustná, že je podaly včas oprávněné osoby a že splňují náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Námitky obviněných lze pod tento dovolací důvod podřadit.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že dovolání jsou důvodná. Z hlediska napadeného usnesení a obsahu dovolání všech obviněných je významná především otázka, zda byly naplněny znaky trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák., resp. podle § 256 odst. 2 písm. a) tr. zák. po stránce objektivní.

Trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák. se dopustí, kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelným nebo odstraní část svého majetku, způsobí-li činem značnou škodu.

Trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. se dopustí, kdo i jen částečně zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část majetku dlužníka, způsobí-li činem značnou škodu.

Z tzv. právní věty výroku o vině v rozsudku okresního soudu vyplývá, že ve vztahu k obviněnému J. Š. soud považoval za naplněné znaky trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák., které spočívají v tom, že obviněný částečně zmařil uspokojení svých věřitelů tím, že zcizil část svého majetku a způsobil činem značnou škodu; ve vztahu k obviněným M. B. a J. D.

považoval za naplněné znaky trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák., které spočívají vtom, že částečně zmařili uspokojení věřitele jiné osoby tím, že zcizili část majetku dlužníka a způsobili činem značnou škodu.

Skutková část výroku o vině rozsudku okresního soudu ve spojení s odpovídající částí jeho odůvodnění však konkrétní skutková zjištění, která vyjadřují zákonné znaky právě těchto trestných činů, neobsahuje. Zjištění, která zde soud uvedl, především přesvědčivě nevyjadřují, že zmaření uspokojení pohledávek věřitelů obchodní společnosti J. P., s. r. o., bylo důsledkem takového jednání obviněných, jímž zcizili část majetku této obchodní společnosti, aniž by se jí dostalo odpovídajícího protiplnění.

Podstatou trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. je primárně poškozovací jednání ve vztahu k majetku věřitele. Dlužník zmaří uspokojení svého věřitele tím, že některou z uvedených forem jednání vůči svému majetku (majetek zničí, poškodí, zatají, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní jeho část) způsobí stav, kdy věřitel nemůže ani částečně dosáhnout uspokojení své pohledávky.

Uspokojit věřitele znamená, že dlužník mu poskytne plnění vyplývající z jejich právního vztahu, jehož obsahem je závazek.

„Zcizení“ ve smyslu zákonného znaku skutkové podstaty poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. představuje takový úkon či sled na sebe navazujících úkonů pachatele – dlužníka, jimiž převede svůj majetek nebo jeho část na jinou osobu (např. darováním, postoupením pohledávky, prodejem s následným utrácením získaných peněz), aniž by v konečném důsledku za zcizenou majetkovou hodnotu obdržel do majetku použitelného k uspokojení věřitele odpovídající protihodnotu vhodnou k uspokojení věřitele, a současně tak fakticky dojde ke zmenšení hodnoty majetku dlužníka. Obdobně je třeba vykládat naplnění tohoto zákonného znaku i ve smyslu § 256 odst. 2 písm. a) tr. zák. s tím rozdílem, že pachatelem je osoba odlišná od dlužníka; jde o poškozování cizího věřitele, které je formou pomoci dlužníkovi.

Podle stávající praxe soudů může mít zcizení podobu převedení nemovitostí a movitých věcí z majetku dlužníka jako fyzické osoby na společnost s ručením omezeným, vůči níž za normálního stavu věřitelé své nesplacené pohledávky uplatnit nemohou (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2000, sp. zn. 4 Tz 49/2000); zcizení může spočívat též v prodeji věci použitelné k uspokojení věřitele a použití výtěžku z prodeje k pronájmu (leasingu) jiné věci (automobilu), která už není ve vlastnictví dlužníka a nelze ji použít k uspokojení věřitelů dlužníka (č. 12/2002 Sb. rozh. tr.). Naproti tomu trestní odpovědnost dlužníka podle § 256 tr. zák. nezakládá zaplacení skutečné (nikoliv fingované) pohledávky, i když tímto jednáním zmařil nebo částečně zmařil uspokojení věřitele (k tomu např. č. 41/1990 Sb. rozh. tr.). Stejně tak ji nezakládá např. ani nízké ocenění majetku nebo jeho prodej, kterým za zcizenou část je získána odpovídající protihodnota (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 1416).

Podle závěrů okresního soudu byl společným jednáním obviněných majetek obchodní společnosti J. P., s. r. o., zmenšen o movité věci v hodnotě 1 627 480 Kč, aniž by došlo k odpovídajícímu protiplnění, a obvinění se jednání, jímž došlo ke zmaření uspokojení splatných pohledávek vyjmenovaných věřitelů (jejichž celková výše převyšovala 13 000 000 Kč) o částku 1 627 480 Kč, dopustili v úmyslu získat majetek společnosti J. P., spol. s r. o., na úkor rovnoměrného splácení všech závazků společnosti. S těmito závěry se ztotožnil i odvolací soud.

Jednání obviněných tedy podle soudů obou stupňů záleželo v provedení několika právních úkonů spočívajících v postoupení pohledávky a uzavření kupní smlouvy, jejichž důsledkem bylo, že obchodní společnost J. P., s. r. o., nezískala kupní cenu prodaných strojů.

Soudy se však nevypořádaly s důsledky započtení vzájemných pohledávek obchodní společnosti J. P., s. r. o., a obviněného J. D., C, a v úvahu nevzaly ani plnění posledně jmenovaného v částce 69 522 Kč na účet obchodní společnosti J. P., s. r. o.; stranou jejich pozornosti pak především zůstalo hodnocení možností obchodní společnosti J. P., s. r. o., plnit závazky vůči svým četným věřitelům, jakož i to, že kupní smlouva byla uzavřena se subjektem, který byl jedním z mnoha věřitelů, vůči nimž obchodní společnost byla povinna plnit svůj závazek.

Postoupení pohledávky ve smyslu § 524 a násl. obč. zák. je právním úkonem, na jehož základě dochází ke změně v osobě věřitele. Písemnou smlouvu o postoupení pohledávky uzavírá původní věřitel (postupitel) a jiný subjekt (postupník), který nastupuje na místo původního věřitele. Jde o dvoustranný právní úkon bez účasti dlužníka, k němuž může tedy dojít i bez jeho souhlasu.

Právním nástupcem původního věřitele se stává postupník, obsah závazku se však nemění, rozsah a obsah povinností dlužníka je stejný. Znamená to, že postoupením pohledávek zůstal nezměněn fakt, že vůči obchodní společnosti J. P., s. r. o., objektivně existovala splatná pohledávka na 1 557 958 Kč (nešlo tedy o pohledávku fiktivní, což ostatně ani soudy obou stupňů nevyvodily). Započtení jednostranným právním úkonem (§ 580 a násl. obč. zák., § 358 a násl. obch. zák.), o které se v posuzovaném případě jednalo, je jedním z možných právních důvodů zániku vzájemných pohledávek věřitele a dlužníka.

Jde o formu bezhotovostního vyrovnání, které se neuskutečňuje faktickým plněním, nýbrž pouze odečtením vzájemných pohledávek. Nastane v případě, kdy věřitel i dlužník mají vzájemné pohledávky způsobilé k započtení, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. K zániku pohledávek dochází okamžikem, kdy se setkaly, a to v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí. Převyšuje-li jedna pohledávka druhou, trvá co do zbytku dále.

Soudy zjistily, že dlužník - obchodní společnost J. P., s. r. o. - kupní smlouvou převedl (čímž se stal současně věřitelem) část svého majetku v podobě movitých věcí v ceně 1 627 480 Kč na J. D., C., který byl jejím věřitelem z pohledávky ve výši 1 557 958 Kč, přičemž došlo k vzájemnému započtení těchto pohledávek.

V důsledku tohoto právního úkonu obchodní společnost neobdržela do majetku způsobilého k uspokojení věřitelů peněžní částku odpovídající kupní ceně, nýbrž jen částku 69 522 Kč. Za takové situace nelze vyvodit, že převod vlastnictví k movitým věcem byl právním úkonem „bez odpovídajícího protiplnění“, a to navzdory tomu, že kupní cena nebyla fakticky vyplacena v celé výši a obchodní společnost J. P., s. r. o., získala toliko částku odpovídající rozdílu mezi kupní cenou a výší pohledávky, kterou měl vůči ní věřitel J. D., C.

Opačný závěr soudů obou stupňů sice výrazem snahy postihnout, že nedošlo k zaplacení kupní ceny a tedy poskytnutí odpovídající protihodnoty vhodné k uspokojení věřitelů, nelze však pominout, že započtení je zákonem stanoveným způsobem splnění dluhu (a zániku závazku). Ustanovení § 256 tr. zák. nezajišťuje přednostní uspokojení jedněch pohledávek před druhými a dlužníka neomezuje, aby splnil objektivně existující dluh ve vztahu ke kterémukoliv svému věřiteli.

V obecné rovině to platí však jen tehdy, nejsou-li tu další významné okolnosti, charakterizující schopnost dlužníka plnit rovněž další splatné závazky vůči více věřitelům. Právě takové okolnosti však v posuzovaném případě existují.

Najednání obviněných lze z těchto hledisek pohlížet tak, že záměrem na sebe navazujících právních úkonů obviněných bylo dosažení takového postavení obviněného J. D., pro něj bylo relevantní, že splněním dluhu vůči němu byli poškozeni zbývající věřitelé obchodní společnosti J. P., s. r. o., poněvadž ta nebyla schopna plnit ostatní své splatné závazky. Podstata jednání obviněných, mělo-li

primárně směřovat proti majetkovým právům věřitelů, není přiléhavě vyjádřena tím, že představuje prodej (zcizení) části movitých věcí obchodní společnosti J. P., s. r. o., aniž by došlo k odpovídajícímu protiplnění (v důsledku čehož se snížila hodnota majetku této obchodní společnosti na úkor rovnoměrného splácení všech závazků společnosti), jak uvádí soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí. Těžiště jednání obviněných spočívalo v tom, že na podkladě společné předchozí dohody obviněný J. Š. za obchodní společnost J. P., s. r. o., jako dlužník, který nebyl schopen plnit své závazky, zmařil uspokojení svých věřitelů tím, že účelově převedl (zcizil) část svého majetku na obviněného J. D., jednoho ze svých věřitelů, jehož pohledávka tím byla (započtením) splněna. V důsledku toho jej zjevně na úkor věřitelů ostatních, vůči nimž měl splatné pohledávky v celkové částce převyšující 13 000 000 Kč, zvýhodnil.

Zvýhodnění věřitele spočívá v tom, že se mu od dlužníka, který není schopen plnit své splatné závazky, dostalo plnění neodpovídajícího zásadě poměrného uspokojení (§ 32 zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů), a to na úkor ostatních věřitelů téhož dlužníka. Plnění, jež nekoresponduje zásadě poměrného uspokojení, může být za takových okolností věřiteli poskytnuto i vzájemným započtením objektivně existujících pohledávek.

Soudy měly proto věnovat pozornost zjištění, že obchodní společnost J. P., s. r. o., nebyla schopna plnit své splatné závazky a že konečným důsledkem jednání obviněných bylo částečné zmaření uspokojení dalších věřitelů tohoto dlužníka tím, že byl zvýhodněn věřitel jeden. Z toho plyne, že soudy pochybily, nevypořádaly-li se s možností právního posouzení skutku jako trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., jehož se dopustí, kdo jako dlužník, který není schopen plnit své splatné závazky, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele. Posouzení skutku jako trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. totiž nevystihuje specifické postavení dlužníka ani podstatu jednání obviněných.

Každý skutek má být zásadně posouzen podle všech zákonných ustanovení, která na něj dopadají. Jednočinný souběh, o který by se v daném případě mohlo jednat, je však mimo jiné vyloučen (tzv. zdánlivý souběh), jsou-li trestné činy v poměru speciality. V poměru speciality jsou ustanovení určená k ochraně těchto zájmů, má-li být speciálním ustanovením zvláště postihnut určitý druh útoku proti těmž individuálním zájmům, aby byla vystižena zvláštní povaha a stupeň nebezpečnosti takových útoku pro společnost. Znaky speciální skutkové podstaty jsou oproti obecné skutkové podstatě konkretizovány a často obsahují i prvky další. Speciální ustanovení vylučuje užití ustanovení obecného (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání, Praha: C. H. Beck, 2003, s. 26, 27).

Objektem trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., o který by se mohlo jednat, je stejně jako u trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. ochrana majetkových práv věřitelů. K trestní odpovědnosti podle § 256a tr. zák. se však vyžaduje mnohost věřitelů a stav platební neschopnosti dlužníka. Protože dlužník není schopen uspokojit všechny své věřitele, plným uspokojením jednoho z nich, byť dostává to, co by mu po právu patřilo, zkracuje věřitele ostatní; ti by byli – v případě konkursního řízení – uspokojeni alespoň poměrně. Z toho plyne, že ustanovení § 256a tr. zák. – ve srovnání s ustanovením § 256 tr. zák. – postihuje jen určitý druh útoku vůči zájmu na ochraně majetkových práv věřitelů; znaky skutkové podstaty podle § 256a tr. zák. jsou upřesněny jak co do zvláštních vlastností konkrétního subjektu, kvantitativního vymezení věřitelů, tak i co do povahy jednání pachatele, které musí směřovat vůči jinému jeho věřiteli. Na vztah těchto dvou skutkových podstat lze beze zbytku aplikovat již řečené ohledně vztahu obecného a speciálního. Zmaření uspokojení věřitele jednáním uvedeným v § 256a tr. zák. je ve vztahu speciality k poškozování věřitele podle § 256 tr. zák., a proto je jejich jednočinný souběh vyloučen a skutek je třeba posoudit jako trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák.

Není jisté od věci upozornit, že pachatelem trestného činu podle § 256a tr. zák. může být jen dlužník,

který není schopen plnit své splatné závazky. Podle § 90 odst. 1 tr. zák. jde o tzv. konkrétní subjekt se zvláštní vlastností. Z toho též plyne, že pachatelem tohoto trestného činu by mohl být toliko obviněný J. S., zatímco obvinění M. B. a J. D. by při splnění dalších zákonných předpokladů mohli být účastníky na tomto trestném činu podle § 10 odst. 1 tr. zák. (§ 90 odst. 3 tr. zák.).

Vedle výtky, že nebyly naplněny znaky objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák., již shledal dovolací soud opodstatněnou, všichni dovolatelé namítli, že nebyla prokázána subjektivní stránka trestného činu, jímž byli uznáni vinnými, a obviněný J. D. zpochybnil správnost postupu při stanovení výše škody, vycházel-li soud toliko z účetních hodnot kupní smlouvou převáděných movitých věcí.

Protože nebyly naplněny znaky základní skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), resp. podle § 256 odst. 2 písm. a) tr. zák., ztrácí na významu věnovat se otázkám naplnění jak zákonného znaku značné škody, tak i subjektivní stránky trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. Okresní soud pak neopomene znovu se zabývat subjektivní stránkou, tj. zaviněním, zde ve vztahu k trestnému činu zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák.

Námítka nesprávného postupu při stanovení výše škody není z hlediska zákonných znaků trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák. relevantní. Cena, za kterou se movité věci převedené kupní smlouvou v době a v místě činu obvykle prodávaly, není údajem, který by mohl jakkoliv ovlivnit výši škody jakožto zákonný znak § 256a tr. zák.

Škodou ve smyslu zákonného znaku § 256a odst. 2, resp. 3 tr. zák. je totiž třeba rozumět částku, která představuje rozdíl mezi výší částky, jíž byla uspokojena pohledávka zvýhodněného věřitele, a částkou, která by tomuto věřiteli náležela při poměrném vypořádání v konkursu, protože právě tento rozdíl představuje částku, o niž byli ostatní věřitelé poškozeni.

Výrok o vině obviněného J. S. trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák. a obviněných M. B. a J. D. trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zák., tedy nelze mít z důvodů vyložených v tomto rozhodnutí dovolacího soudu za správný. Skutek zjištěný Okresním soudem v Příbrami byl nesprávně právně posouzen ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a na nesprávném právním posouzení skutku spočívá též usnesení Krajského soudu v Praze, jestliže se s nesprávným výrokem o vině okresního soudu ztotožnil.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněných zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Praze a jako vadnou část předcházejícího řízení zrušil i rozsudek Okresního soudu v Příbrami (§ 265k odst. 1 tr. ř.).

Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu (§ 265k odst. 2 tr. ř.), a Okresnímu soudu v Příbrami přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 tr. ř.). Při novém rozhodování je tento soud vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

Rozhodnutí krajského soudu a okresního soudu byla zrušena jen v důsledku dovolání podaných ve prospěch obviněných, takže v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jejich neprospěch (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Na okresním soudu též bude, aby popis skutku vhodněji přizpůsobil rozhodným znakům skutkové podstaty trestného činu, jímž budou obvinění uznáni vinnými, bude-li znovu rozhodnuto odsuzujícím rozsudkem.

Vady napadeného rozhodnutí nebylo možné odstranit ve veřejném zasedání v řízení o dovolání, a

proto Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání.